

Utgiftsområde 15 Studiestöd

Sammanfattning

Utskottet behandlar i detta betänkande budgetpropositionen (prop. 2009/10: 1) för budgetåret 2010 i fråga om utgiftsområde 15 Studiestöd. Utskottet behandlar även ett antal motioner från den allmänna motionstiden 2009 som gäller anslagen eller som bedöms ha anslagseffekt budgetåret 2010. I budgetpropositionen föreslås ändringar i studiestödslagen (1999:1395) som innebär att totalbeloppet i studiemedlet höjs med 431 kr per studiemånad vid heltidsstudier. Studiebidraget föreslås bli höjt med 40 kr. Höjningarna föreslås gälla fr.o.m. den 1 januari 2010. Vidare föreslås att det s.k. fribeloppet fr.o.m. den 1 januari 2011 ska höjas med 30 000 kr.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag och avstyrker samtliga motioner.

Regeringens budgetförslag innebär att de samlade anslagen under utgiftsområde 15 Studiestöd 2010 uppgår till drygt 24 miljarder kronor. Föreslagen anslagsnivå för 2010 är 2 235 miljoner kronor högre än motsvarande nivå 2009.

S-, v- och mp-ledamöterna har i särskilda yttranden redovisat sina respektive partiers budgetförslag.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Utskottets överväganden	6
Inledning	6
Resultat	7
Ändring i studiestödslagen	9
Anslag under utgiftsområde 15 Studiestöd m.m.	10
1:1 Studiehjälp m.m.	10
1:2 Studiemedel m.m.	11
1:3 Studiemedelsröntor m.m.	14
1:4 Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk	15
1:5 Bidrag till vissa studiesociala ändamål	16
1:6 Centrala studiestödsnämnden m.m.	17
1:7 Överklagandenämnden för studiestöd	18
Anslag under utgiftsområde 15 Studiestöd	18
Särskilda yttranden	20
1. Anslag under utgiftsområde 15 Studiestöd m.m., punkt 2 (s)	20
2. Anslag under utgiftsområde 15 Studiestöd m.m., punkt 2 (v)	21
3. Anslag under utgiftsområde 15 Studiestöd m.m., punkt 2 (mp)	23
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	26
Propositionen	26
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2009	26
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens och oppositionens förslag	28
<i>Bilaga 3</i>	
Utskottets anslagsförslag	29
<i>Bilaga 4</i>	
Regeringens lagförslag	30
Förslag till lag om ändring i studiestödslagen (1999:1395)	30

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. **Ändring i studiestödslagen**

Riksdagen antar regeringens förslag i proposition 2009/10:1 under utgiftsområde 15 till lag om ändring i studiestödslagen (1999:1395). Därmed bifaller riksdagen proposition 2009/10:1 utgiftsområde 15 punkt 1.

2. **Anslag under utgiftsområde 15 Studiestöd m.m.**

a)

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2010 för ramanslaget 1:5 Bidrag till vissa studiesociala ändamål beställa produktion av studielitteratur som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 7 000 000 kr under 2011. Därmed bifaller riksdagen proposition 2009/10:1 utgiftsområde 15 punkt 2.

b)

Riksdagen godkänner att under 2010 får lån tas upp i Riksgäldskontoret för studielån intill ett belopp om 164 600 000 000 kr. Därmed bifaller riksdagen proposition 2009/10:1 utgiftsområde 15 punkt 3 och avslår motion 2009/10:Ub383 yrkande 2.

c)

Riksdagen anvisar för 2010 anslagen under utgiftsområde 15 Studiestöd enligt utskottets förslag i bilaga 3. Därmed bifaller riksdagen proposition 2009/10:1 utgiftsområde 15 punkt 4 och avslår motionerna 2009/10:Sf392 yrkande 11, 2009/10:Ub349 yrkande 12, 2009/10:Ub383 yrkandena 1 och 3, 2009/10:Ub513 yrkande 1, 2009/10:Ub551 yrkandena 10 och 11, 2009/10:Ub552 yrkandena 2–5, 2009/10:Ub559 yrkandena 16 och 17 samt 2009/10:Ub560 yrkandena 1–5.

Stockholm den 19 november 2009

På utbildningsutskottets vägnar

Sofia Larsen

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Sofia Larsen (c), Marie Granelund (s)¹, Margareta Pålsson (m), Mats Gerdau (m), Betty Malmberg (m), Agneta Lundberg (s)², Fredrik Malm (fp), Louise Malmström (s)³, Fredrik Schulte (m), Gunilla Tjernberg (kd), Patrik Forslund (m), Thomas Strand (s)⁴, Mats Pertoft (mp)⁵, Caroline Helmersson-Olsson (s)⁶, Per Lodenius (c) och Amineh Kakabaveh (v)⁷.

¹⁻⁷ Avstår från ställningstagande under punkt 2.

Redogörelse för ärendet

I detta ärende behandlas regeringens budgetproposition 2009/10:1 avseende utgiftsområde 15 Studiestöd. Utskottet behandlar även ett antal motioner från den allmänna motionstiden 2009 som gäller anslagen eller som bedöms ha anslagseffekt budgetåret 2010. Utskottets ställningstagande gäller under förutsättning av riksdagens beslut om utgiftsram för 2010 för utgiftsområde 15 Studiestöd. Utskottet tar i det följande kortfattat först upp utgiftsområdets omfattning och utgiftsutvecklingen. Därefter behandlas regeringens redovisning av resultaten för utgiftsområdet. Efter detta behandlas regeringens lagförslag om ändring i studiestödslagen (1999:1395). Regeringens lagförslag finns i *bilaga 4*. Slutligen behandlas regeringens förslag till anslagsbelopp tillsammans med motioner som rör dessa.

En översikt av regeringens förslag till medelsanvisning till anslagen och oppositionens avvikelser i förhållande till regeringens förslag finns i *bilaga 2*.

Utskottets förslag till beslut om anslag för 2010 under utgiftsområde 15 Studiestöd finns i *bilaga 3*.

Utskottets överväganden

Inledning

Utgiftsområde 15 Studiestöd omfattar under 2010 utgifter för olika former av ekonomiskt stöd till enskilda under studier och utgifter för vissa studiesociala insatser. I utgiftsområdet ingår de två stora studiestödssystemen: studiehjälp till ungdomar i gymnasial utbildning och studiemedel för vuxenutbildning och högskoleutbildning. Systemen regleras främst i studiestöds-lagen (1999:1395) och studiestödsförordningen (2000:655). Studiehjälp och studiemedel administreras av Centrala studiestödsnämnden (CSN).

Utgiftsområdet omfattar därtill anslag som finansierar räntesubventioner och avskrivningar av studielån, bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk samt bidrag till vissa studiesociala ändamål. Även förvaltningskostnaderna för CSN och Överklagandenämnden för studiestöd (ÖKS) finansieras av anslag under utgiftsområdet.

Vissa studiestöd är rättighetsstyrda. Detta innebär att anslagsbelastningen, förutom av reglerna för lån och bidrag, främst är beroende av antalet studerande i utbildningar som berättigar till studiestöd, de studerandes val att ansöka om studiestöd och räntekostnader för den totala studielåneskulden i Riksgäldskontoret. Utgiften för vissa andra studiestöd begränsas av anvisade eller tilldelade medel och efterfrågan på dessa stöd.

Regeringens budgetförslag innebär att de samlade anslagen under utgiftsområde 15 Studiestöd 2010 uppgår till drygt 24 miljarder kronor. Föreslagen anslagsnivå för 2010 är 2 235 miljoner kronor högre än motsvarande nivå 2009. På grund av en tillfällig satsning på fler platser inom yrkeshögskolan och yrkesutbildning inom kommunal vuxenutbildning och vid universitet och högskolor samt därtill förslag om en höjning av studiemedlen och fribelopp bedöms utgifterna för studiemedel och studiemedelsräntor öka med 1 119 miljoner kronor 2010. Vidare ökar antalet studiestödsberättigande utbildningsplatser till följd av satsningarna på utbildning i propositionen Åtgärder för jobb omställning (prop. 2008/09:97, bet. 2008/09:FiU18, rskr. 2008/09:183). Denna satsning bedöms innebära utgifter om ytterligare 403 miljoner kronor 2010. Med anledning av dessa satsningar och de satsningar som riksdagen tidigare har beslutat om bedöms utgifterna öka med 1 518 miljoner kronor 2010.

Jämfört med de beräkningar som gjordes i budgetpropositionen för 2009 beräknas utgifterna för 2010 minska med 299 miljoner kronor på grund av prisbasbelopps- och ränteförändringar. Vidare beräknas utgifterna öka med 795 miljoner kronor 2010 på grund av ökad efterfrågan på studiestöd. Därtill föreslås en överföring till utgiftsområdet med 1 miljon kronor med anledning av en ökning av antagningen av antalet studenter till Karolinska Institutets psykologutbildning. Slutligen bedöms utgifterna öka med anled-

ning av att regleringen av den statliga ålderspensionsavgiften för 2007 som avser budgetåret 2010 blir 209 miljoner kronor högre än vad som antogs 2009 och av att övergången till kostnadsmässig redovisning bedöms innebära en sänkning av kostnaderna för CSN med 3 miljoner kronor för 2010.

Resultat

Unga studerande på gymnasial nivå

Antalet studerande som fick studiehjälp under 2008 uppgick till knappt 488 000, en ökning med drygt 2 % sedan 2007. Ökningen av antalet studerande som fått studiehjälp beror på befolkningsutvecklingen i åldrarna 16–20 år eftersom nästan samtliga studerande som avslutar grundskolan går vidare till gymnasiala studier.

Drygt 11 000 studerande, varav 61 % flickor och 39 % pojkar, fick inackorderingstillägg. Antalet är relativt oförändrat jämfört med 2007.

Det inkomstprövade extra tillägget lämnades till drygt 13 300 studerande. Antalet studerande som fick extra tillägg ökade med ca 4 % jämfört med 2007. Ökningen förklaras främst med en ökad invandring.

Under 2008 fick närmare 2 % av studiehjälpstagarna, ca 9 140 elever, beslut om indraget stöd på grund av otillåten frånvaro. Nivån är i stort sett oförändrad jämfört med tidigare år.

Bidrag till vissa funktionshindrade elever i gymnasieskolan (Rg-bidrag) lämnades till 512 elever under 2008.

Vuxna studerande på grundskolenivå och gymnasial nivå

Under 2008 fick ca 23 000 personer studiemedel för studier på grundskolenivå. Av dessa var 74 % kvinnor och 26 % män. Antalet studerande med studiemedel minskade med ca 3 % jämfört med 2007. Inom kommunal vuxenutbildning hade ca 60 % av de studerande på grundskolenivå studiemedel under läsåret 2007/08.

Cirka 90 600 vuxna fick studiemedel för studier på under 2008. Av dessa var 65 % kvinnor och 35 % män. Antalet studerande gymnasienivå har minskat med ca 3 % jämfört med 2007. En majoritet av de studerande med studiemedel på gymnasienivå läste inom kommunal vuxenutbildning. Läsåret 2007/08 hade ca 41 % av de studerande på gymnasial nivå inom denna utbildningsform studiemedel.

Under 2008 har Specialpedagogiska skolmyndigheten lämnat korttidsstöd till knappt 7 900 deltagare. Sametinget har under samma period lämnat stöd till 136 personer.

Under 2008 deltog omkring 900 personer i teckenspråksutbildning för föräldrar. Av dessa fick 155 föräldrar s.k. TUFF-ersättning.

Studierande på eftergymnasial nivå

Under 2008 studerade ca 299 200 personer i Sverige på eftergymnasial nivå med studiemedel. Av dessa var 60 % kvinnor och 40 % män. Under året minskade antalet studierande med studiemedel på eftergymnasial nivå med ca 2 200 personer jämfört med 2007. De allra flesta studiemedelstagare på eftergymnasial nivå, ca 87 %, studerade vid universitet eller högskola. 10 % studerade på en kvalificerad yrkesutbildning. Resterande andel studerade inom mindre skolformer som t.ex. folkhögskola och kompletterande utbildningar. Av studierande med studiemedel på eftergymnasial nivå studerade en majoritet på heltid. Av det totala antalet studierande på universitet och högskola hade drygt 61 % studiemedel under läsåret 2007/08.

Av studiestödstagare på eftergymnasial nivå under 2008 hade omkring 72 % studielån, varav drygt 130 000 kvinnor och ca 86 000 män.

Under 2008 fick drygt 17 900 personer tilläggsloan för studier på eftergymnasial nivå.

Cirka 6 000 personer hade 2008 merkostnadsloan för t.ex. dubbel bosättning eller resor mellan hemorten och studieorten, vilket innebar en minskning för sjätte året i rad.

Genom Talboks- och punktskriftsbibliotekets försorg fick ca 2 000 högskolestuderande med synskada eller annat läshandikapp studielitteratur under 2008. Den genomsnittliga kostnaden per studierande var ca 23 700 kr.

Studierande utomlands

Studiehjälp för studierande under 20 år, som bedriver gymnasiala studier utomlands, lämnades till ca 960 unga studierande under 2008. Under 2008 fick ca 27 600 personer studiemedel för studier utomlands. Av dessa läste drygt 98 % på eftergymnasial nivå och knappt 2 % på gymnasial nivå. Av de studierande på eftergymnasial nivå utgjorde gruppen free-movers, dvs. studierande som på egen hand ordnar sina studier utomlands utan stöd av avtal mellan lärosäten, den största andelen med 62 %. Gruppen studierande inom utbytesprogram utgjorde ca 23 % och gruppen som läste en icke-akademisk språkkurs utgjorde knappt 15 %.

Studierande med barn

Under 2008 fick ca 76 000 studierande med barn utöver studiemedel även tilläggsbidrag, vilket var en minskning med drygt 2 200 personer jämfört med 2007. Andelen med tilläggsbidrag på grundskole- och gymnasienivå var 56 respektive 30 %, medan andelen på eftergymnasial nivå var 14 %.

Låntagare

Det totala antalet låntagare i de tre återbetalningssystemen uppgår till närmare 1,4 miljoner vid utgången av 2008. Antalet låntagare har fortsatt att öka något under 2008. Ökningen jämfört med 2007 var ca 4 000 personer.

Ökningen beror på att de tillkomna låntagarna under 2008 var fler än de som antingen slutbetalat sina lån eller fått sina lån avskrivna. Återbetalningen av studielån ökade under 2008. Jämfört med 2007 betalades det in ca 0,3 miljarder kronor mer till CSN, totalt 11,5 miljarder kronor inklusive räntor och avgifter. Den totala studieskulden ökade under 2008 från 178 till 180 miljarder kronor.

Ändring i studiestödslagen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag till lag om ändring i studiestödslagen (1999:1395). Förslaget innebär en höjning av studiemedlets totalbelopp och bidragsdel samt en höjning av fribeloppet.

Propositionen

Studiemedlen är, konstaterar regeringen i propositionen, den viktigaste finansieringskällan för de flesta studerande på olika utbildningsnivåer. Studiemedel består av en bidragsdel och en lånedel. Det finns två bidragsnivåer, en generell och en högre nivå. Totalbeloppet och bidragsbeloppen är kopplade till prisbasbeloppet och beräknas per vecka.

I syfte att ge de studerande en bättre ekonomisk situation föreslår regeringen att studiemedlets totalbelopp ska höjas. Studiemedlets totalbelopp är avgörande för att den studerande ska kunna täcka sina levnads- och studiekostnader. Totalbeloppet i studiemedlet föreslås därför höjas från 4,57 % till 4,80 % av prisbasbeloppet per vecka för en heltidsstuderande fr.o.m. den 1 januari 2010. Totalbeloppet blir därmed 431 kr högre per studiemånad vid heltidsstudier jämfört med det studiemedelsbelopp som skulle ha utgått om inte höjningen genomförs. Studiebidraget med den generella nivån föreslås vidare bli höjd med 40 kr per studiemånad för en heltidsstuderande. Den högre bidragsnivån föreslås bli höjd med 75 kr per studiemånad vid heltidsstudier. Förslaget innebär också att bidragsandelen av totalbeloppet justeras. Beloppsnivåerna är knutna till studieomfattning och ska anpassas därefter.

I syfte att ge den studerande ökad möjlighet till förbättrad ekonomi genom inkomster utöver studiemedlen föreslår regeringen vidare att det s.k. fribeloppet ska höjas fr.o.m. den 1 januari 2011. En höjning av fribeloppet ger även den studerande ökade möjligheter att tidigt skaffa sig arbetslivserfarenhet. Att ge fler studerande än i dag ekonomiska incitament att arbeta vid sidan av studierna överensstämmer, framhåller regeringen, också med regeringens arbetslinje. Fribeloppet vid 20 veckors studier under ett kalenderhalvår föreslås öka från 125 % till 160 % av prisbasbe-

loppet vid heltidsstudier. Fribeloppet blir därmed ca 30 000 kr högre per kalenderår vid heltidsstudier (räknat utifrån 2009 års nivå). Fribeloppsnivåerna är knutna till studieomfattning och ska anpassas därefter.

Rätten till studiemedel ska enligt regeringen som tidigare upphöra helt vid en inkomst om ca 263 400 kr per kalenderår (räknat utifrån 2009 års nivå). Som en konsekvens av detta föreslås att den procentsats som studiemedelsbeloppet reduceras med vid inkomst högre än fribeloppet ska höjas från 50 % till 61 %.

En ändring i studiestödslagen (1999:1395) i enlighet med ovanstående föreslås. Den utgiftsökning som förslaget medför behandlas nedan under anslag 1:2 Studiemedel m.m. och 1:3 Studiemedelsräntor m.m.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att det är viktigt att de studerande får en bättre ekonomisk situation och att fler studerande ges stimulans till att arbeta vid sidan av studierna och därmed ökade möjligheter att tidigt skaffa sig arbetslivserfarenhet. Utskottet delar därför regeringens uppfattning att studiemedlets totalbelopp, studiemedlets bidragsdel samt fribeloppet ska höjas. Med det anförda tillstyrker utskottet regeringens lagförslag.

Anslag under utgiftsområde 15 Studiestöd m.m.

En sammanställning av regeringens och oppositionspartiernas förslag till anslag finns i *bilaga 2* i detta betänkande.

1:1 Studiehjälp m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar det av regeringen begärda anslagsbeloppet, 3 997 202 000 kr, för budgetåret 2010 under anslag 1:1 Studiehjälp m.m.

Propositionen

Anslaget används för studiebidrag, inackorderingstillägg och extra tillägg enligt studiestödslagen (1999:1395). Vidare används anslaget för bidrag till utlandsstuderande för dagliga resor enligt särskild författning (CSNFS 1983:17).

Utgifterna för studiehjälp är främst beroende av utvecklingen av befolkningen i åldern 16–20 år. Antalet ungdomar i gymnasieskolan har ökat under senare år. Befolkningsframskrivningar från Statistiska centralbyrån indikerar dock att antalet ungdomar når sin topp under 2009. Förändring-

arna medför att utgifterna bedöms minska något för studiebidraget och inackorderingstillägget medan det väntas öka marginellt för det extra tillägget. Sammantaget beräknas utgifterna minska med ca 47 miljoner kronor under 2010.

Mot denna bakgrund föreslår regeringen att riksdagen under anslag 1:1 Studiehjälp m.m. anvisar ett ramanslag om 3 997 202 000 kr för budgetåret 2010.

Utskottets ställningstagande

Regeringens förslag till medelsanvisning har inte föranlett några motionsyrkanden. Utskottet tillstyrker förslaget.

1:2 Studiemedel m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar det av regeringen begärda anslagsbeloppet, 13 872 561 000 kr, för budgetåret 2010 under anslag 1:2 Studiemedel m.m. och avslår därmed motionsyrkanden om andra anslagsbelopp. Studiemedel m.m.

Jämför särskilda yttrandena 1 (s), 2 (v) och 3 (mp).

Propositionen

Anslaget används för studiemedel i form av studiebidrag och tilläggsbidrag enligt studiestödslagen (1999:1395), pensionsavgifter enligt lagen (1998:676) om statlig ålderspensionsavgift samt förordningen (1998:1512) om statliga ålderspensionsavgifter m.m. Anslaget 1:2 Studiemedel m.m. får även användas för utgifter för retroaktiva utbetalningar av vissa former av studiestöd som har upphört (prop. 2007/08:99, bet. 2007/08:FiU21, rskr. 2007/08:262).

Regeringens förslag om höjt studiebidrag (som har behandlats ovan) innebär att anslag 1:2 Studiemedel m.m. ska ökas med 120 349 000 kr för 2010.

I budgetpropositionen anges vidare bl.a. följande anslagsförändringar till följd av föreslagna och beslutade reformer och besparingar. För att möta den ökade efterfrågan av utbildningsplatser föreslår regeringen att riksdagen beslutar om medel för en tillfällig satsning 2010 med 3 000 platser inom yrkeshögskolan (från hösten 2010), 10 000 platser inom kommunal vuxenutbildning 2010, varav 5 000 platser berättigar till studiemedel med det högre bidraget, samt 10 000 årsplatser vid universitet och högskolor. Satsningen innebär att utgifterna för studiemedel bedöms öka 2010 med 50,4 miljoner kronor för platser i yrkeshögskolan, med 574,6 miljoner kronor för platser inom kommunal vuxenutbildning samt med 348,5 miljoner

kronor för heltidsstudieplatser inom universitet och högskolor. Utöver den föreslagna ökningen av platser som hänvisas till ovan utökas platserna inom yrkeshögskola och kommunal yrkesutbildning 2010 genom den av riksdagen beslutade satsningen på utbildning enligt regeringens förslag i propositionen Åtgärder för jobb och omställning (prop. 2008/09:97, bet. 2008/09:FiU18, rskr. 2008/09:183). Beslutet innebär att utgifterna för studiemedel bedöms öka jämfört med budgeten för 2009 med 396,5 miljoner kronor 2010, vilket motsvarar ca 5 900 helårsstudieplatser. Riksdagen beslutade i samband med budgetpropositionen för 2009 (prop. 2008/09:1 utg.omr. 16, bet. 2008/09:UbU1, rskr. 2008/09:131) om ett antal satsningar som även berör studiemedlet 2010. Satsningen på yrkesutbildning inom kommunal vuxenutbildning får till följd att utgifterna bedöms öka med 67,1 miljoner kronor 2010. Det är bl.a. dessa satsningar samt effekter av tidigare beslutade satsningar som påverkar anslag 1:2 Studiemedel m.m. och som innebär att utgifterna bedöms öka med 1 549 miljoner kronor 2010 jämfört med budgeten för 2009.

Enligt beslut som fattats av regeringen sänks prisbasbeloppet från 42 800 kr 2009 till 42 400 kr 2010. Förändringen innebär en minskad anslagsbelastning med 105,1 miljoner kronor 2010.

Jämfört med de antaganden om antalet studiemedelstagare under 2009 som låg till grund för beräkning av anslagsnivån i budgetpropositionen för 2009 bedöms antalet studiemedelstagare öka kraftigt, och därmed ökar utgiftsnivån med 468,6 miljoner kronor 2010.

Karolinska Institutet har i regleringsbrevet för 2009 fått i uppdrag att successivt utöka antagningen av studenter till psykologutbildningen. År 2010 kommer det utökade antalet platser att motsvara 30 helårsstudenter. Med anledning av denna satsning överförs 1,3 miljoner kronor för studiemedel från utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg, anslag 1:8 Bidrag till psykiatri.

Jämfört med 2009 bedöms utgifterna bli 209,2 miljoner kronor högre 2010 till följd av förändringen av regleringsbeloppen avseende den statliga ålderspensionsavgiften. Regleringsbeloppen fastställs av Försäkringskassan och utgör skillnaden mellan den löpande inbetalda preliminära avgiften och den slutliga ålderspensionsavgiften.

Mot denna bakgrund föreslår regeringen att riksdagen under anslag 1:2 Studiemedel m.m. anvisar ett ramanslag om 13 872 561 000 kr för budgetåret 2010.

Motionerna

Socialdemokraterna begär i sina motioner 2009/10:Ub551 yrkandena 10 och 11, 2009/10:Ub552 yrkandena 2–5, 2009/10:Ub559 yrkandena 16 och 17, 2009/10:Ub560 yrkandena 1 i denna del och 2–5 och 2009/10:Sf392 yrkande 11 att riksdagen anvisar 1 837 400 000 kr mer till anslag 1:2 Studiemedel m.m. än vad regeringen anslagit. I det högre anslagsbeloppet

ingår bl.a. en höjning av tilläggsbidraget för studenter som har vårdnaden av barn med 50 %, vilket motsvarar en anslagshöjning med 180 miljoner kronor. Vidare föreslås att ett tillfälligt kompetensstöd införs för dem som vill studera på komvux eller folkhögskola parallellt med sitt arbete. För det tillfälliga kompetensstödet avsätts 130 miljoner kronor under anslaget. Därtill föreslås att de som har kort eller ofullständig utbildning och har behov av att komplettera sin utbildning ska kunna få ett utbildningsbidrag, vilket medför att anslaget behöver tillföras 325 miljoner kronor. Ett tillfälligt program kallat Ungdomslyftet för 10 000 unga arbetslösa som vill komplettera sin utbildning och få grundläggande behörighet medför att anslaget tillförs 150 miljoner kronor. Till detta ska läggas behov av att tillföra anslaget medel då behovet av studiemedel ökar med förslaget om att utöka antalet platser inom vuxenutbildningen, yrkeshögskolan samt på universitet och högskolor.

Vänsterpartiet föreslår i motion 2009/10:Ub383 yrkande 1 och 3 i denna del att riksdagen anvisar 2 580 000 000 kr mer till anslag 1:2 Studiemedel m.m. än vad regeringen anslagit. En höjning av studiemedlens totalbelopp med ca 1 200 kr, givet att regeringens förslag om en studiemedelshöjning inte genomförs, innebär att anslaget behöver tillföras 1 763 000 000 kr. Förslagen om fler utbildningsplatser inom komvux, yrkeshögskolan och högskolan kommer att leda till fler studiemedelstagare och även en ökning av studerande med det högre bidraget. Anslaget tillförs därför 817 000 000 kr.

Miljöpartiet begär i motionerna 2009/10:Ub349 yrkande 12 och 2009/10:Ub513 yrkande 1 att riksdagen anvisar 3 219 000 000 kr mer till anslag 1:2 Studiemedel m.m. än vad regeringen anslagit. Det högre anslagsbeloppet omfattar en höjning av studiemedlens bidragsdel med 860 kr mer i månaden än regeringens förslag, dvs. totalt 900 kr per månad. Denna höjning motsvarar en höjning av anslagsbeloppet med 3 004 miljoner kronor. Anslaget ökar därtill med 150 miljoner kronor på grund av platserna som föreslås genom Ungdomslyftet och med 65 miljoner kronor genom förslaget om fler praktikplatser.

Utskottets ställningstagande

Utskottet välkomnar regeringens stora satsning på nya utbildningsplatser och tillstyrker därmed regeringens förslag till medelsanvisning. Utskottet avstyrker därmed motionerna 2009/10:Ub551 yrkandena 10 och 11, 2009/10:Ub552 yrkandena 2–5, 2009/10:Ub559 yrkandena 16 och 17, 2009/10:Ub560 yrkandena 1 i denna del och 2–5, 2009/10:Sf392 yrkande 11, 2009/10:Ub383 yrkande 1 och 3 i denna del, 2009/10:Ub349 yrkande 12 och 2009/10:Ub513 yrkande 1.

1:3 Studiemedelsröntor m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar det av regeringen begärda anslagsbeloppet, 5 814 992 000 kr, för budgetåret 2010 under anslag 1:3 Studiemedelsröntor m.m. och avslår därmed motionsyrkanden om andra anslagsbelopp.

Jämför särskilda yttrandena 1 (s) och 2 (v).

Propositionen

Anslaget används för utgifter för röntor på studielån som tagits upp i Riksgäldskontoret. Inbetalda röntor redovisas mot inkomsttitel och uppgick till 4,9 miljarder kronor 2008. Anslaget används dessutom för utgifter till följd av avskrivningar av studielån.

Regeringens förslag om att studiemedlets totalbelopp ska höjas (som behandlas ovan) innebär att anslag 1:3 Studiemedelsröntor m.m. ska ökas med 10 368 000 kr för 2010.

I budgetpropositionen anges vidare bl.a. följande anslagsförändringar till följd av föreslagna och beslutade reformer och besparingar. För att möta den ökade efterfrågan av utbildningsplatser föreslår regeringen att riksdagen beslutar om medel för en tillfällig satsning 2010 med 3 000 platser inom yrkeshögskolan (från hösten 2010), 10 000 platser inom kommunal vuxenutbildning 2010, varav 5 000 platser berättigar till studiemedel med det högre bidraget, samt 10 000 helårsplatser vid universitet och högskolor. Satsningen bedöms innebära att utgifterna för studiemedelsröntor ökar 2010 med 1,2 miljoner kronor för platser i yrkeshögskolan, med 5,4 miljoner kronor för platser inom kommunal vuxenutbildning samt med 8,3 miljoner kronor för heltidsstudieplatser inom universitet och högskolor. Utöver den föreslagna ökningen av platser som hänvisas till ovan utökas platserna inom yrkeshögskolan och kommunal yrkesutbildning 2010 genom den av riksdagen beslutade satsningen på utbildning i propositionen Åtgärder för jobb och omställning (prop. 2008/09:97, bet. 2008/09:FiU18, rskr. 2008/09:183). Beslutet innebär att utgifter för studiemedel bedöms öka med 6,2 miljoner kronor 2010. Riksdagen beslutade i samband med budgetpropositionen för 2009 (prop. 2008/09:1 utg.omr. 16, bet. 2008/09:UbU1, rskr. 2008/09:131) om ett antal satsningar som även berör studiemedlet 2010 och 2011. Satsning på yrkesutbildning inom kommunal vuxenutbildning får till följd att utgifterna bedöms öka 2010 med 6,4 miljoner kronor. Bland annat ovanstående beslut tillsammans med effekter av tidigare beslut om satsningar innebär att utgifterna bedöms öka med 67,5 miljoner kronor 2010.

Vidare ger förändringar av upplåningsränta och prisbasbelopp jämfört med antaganden i budgetpropositionen för 2009 den sammantagna effekten att utgifterna bedöms minska med 194 miljoner kronor 2010.

Med anledning av att den utestående skulden för studielån i Riksgäldskontoret beräknas fortsätta att öka under de kommande åren bedöms utgifterna öka med motsvarande 373,4 miljoner kronor 2010.

Karolinska Institutet har i regleringsbrevet för 2009 fått i uppdrag att successivt utöka antagningen av studenter till psykologutbildningen. Det utökade antalet platser kommer 2010 att motsvara 30 helårsstudenter. Med anledning av denna satsning överförs 0,1 miljoner kronor för studiemedelsräntor från utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg, anslag 1:8 Bidrag till psykiatri.

Mot denna bakgrund föreslår regeringen att riksdagen under anslag 1:3 Studiemedelsräntor m.m. anvisar ett ramanslag om 5 814 992 000 kr för budgetåret 2010.

Motionerna

Socialdemokraterna föreslår i sin motion 2009/10:Ub560 yrkande 1 i denna del att riksdagen anvisar 12 600 000 kr mer till anslag 1:3 Studiemedelsräntor m.m. Motionärerna hänvisar bl.a. till att anslaget behöver tillföras medel då behovet av studiemedel och därmed utgifterna för studiemedelsräntor ökar i och med förslag om att utöka antalet platser inom vuxenutbildningen, yrkeshögskolan samt på universitet och högskolor.

Vänsterpartiet föreslår i motion 2009/10:Ub383 yrkande 3 i denna del att riksdagen anvisar 35 000 000 kr mer till anslag 1:3 Studiemedelsräntor m.m. än vad regeringen anslagit. Motionärerna framhåller bl.a. att en föreslagna höjning av studiemedlens totalbelopp med ca 1 200 kr per månad resulterar i ökade utgifter för räntor på studielån.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att regeringens kraftiga utbyggnad av antalet utbildningsplatser är väl avvägd och tillstyrker därmed regeringens förslag till medelsanvisning. Utskottet avstyrker därmed motionerna 2009/10:Ub560 yrkande 1 i denna del och 2009/10:Ub383 yrkande 3 i denna del.

1:4 Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar det av regeringen begärda anslagsbeloppet, 61 150 000 kr, för budgetåret 2010 under anslag 1:4 Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk.

Propositionen

Anslaget används för utgifter för bidrag till vissa funktionshindrade elever i gymnasieskolan, s.k. Rg-bidrag. Bidraget lämnas till döva och hörselskadade elever vid riksgymnasierna i Örebro för kostnader för resor och boende. Motsvarande gäller för svårt rörelsehindrade elever vid särskilt anpassad gymnasial utbildning i Göteborg, Kristianstad, Stockholm och Umeå. Anslaget används även till utgifter för bidrag för teckenspråksutbildning av vissa föräldrar, s.k. TUFF-ersättning. Utgifterna för TUFF är beroende av anvisade medel och efterfrågan på detta stöd.

Regeringen föreslår att riksdagen under anslag 1:4 Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk anvisar ett ramanslag om 61 150 000 kr för budgetåret 2010.

Utskottets ställningstagande

Regeringens förslag till medelsanvisning har inte föranlett några motionsyrkanden. Utskottet tillstyrker förslaget.

1:5 Bidrag till vissa studiesociala ändamål

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar det av regeringen begärda anslagsbeloppet, 29 000 000 kr, för budgetåret 2010 under anslag 1:5 Bidrag till vissa studiesociala ändamål.

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2010 för ramanslag 1:5 Bidrag till vissa studiesociala ändamål beställa produktion av studielitteratur som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov om framtida anslag på högst 7 000 000 kr under 2011.

Propositionen

Anslaget används för utgifter för produktion av studielitteratur för högskolestuderande som är synskadade, rörelsehindrade eller dyslektiker och utvecklingsprojekt i syfte att effektivisera produktionsmetoder. Anslaget disponeras av Talboks- och punktskriftsbiblioteket som i samverkan med andra bibliotek ska förse synskadade och andra läshandikappade med litteratur. Utgiften påverkas av bl.a. antalet funktionshindrade studenter som begär anpassad studielitteratur.

Regeringen föreslår att riksdagen under anslag 1:5 Bidrag till vissa studiesociala ändamål anvisar ett ramanslag om 29 000 000 kr för budgetåret 2010.

Regeringen föreslår också att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2010 för ramanslag 1:5 Bidrag till vissa studiesociala ändamål beställa produktion av studielitteratur som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov om framtida anslag på högst 7 000 000 kr under 2011.

Utskottets ställningstagande

Regeringens förslag till medelsanvisning och bemyndigande har inte föranlett några motionsyrkanden. Utskottet tillstyrker förslagen.

1:6 Centrala studiestödsnämnden m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar det av regeringen begärda anslagsbeloppet, 318 155 000 kr, för budgetåret 2010 under anslag 1:6 Centrala studiestödsnämnden m.m.

Riksdagen godkänner att under 2010 får lån tas upp i Riksgäldskontoret för studielån intill ett belopp om 164 600 000 000 kr och avslår därmed ett motionsyrkande om annat lånebelopp.

Jämför särskilt yttrande 2 (v).

Propositionen

Anslaget används för Centrala studiestödsnämndens (CSN) förvaltningskostnader.

De föreslagna förändringarna av studiemedlet (se ovan) finansieras delvis genom höjda avgifter för låntagare och för återbetalare med betalningspåminnelse. Avgiftshöjningen förväntas ge ökade inkomster på ca 100 miljoner kronor per år fr.o.m. 2010. Enligt CSN:s regleringsbrev ska avgiftsintäkterna bidra till verksamhetens finansiering. Anslaget föreslås därför minskas med 100 miljoner kronor per år, samma belopp som den förväntade avgiftsökningen.

Med anledning av riksdagens beslutade satsning på utbildning i samband med propositionen Åtgärder för jobb och omställning (prop. 2008/09:97, bet. 2008/09:FiU18, rskr. 2008/09:183) bedöms anslaget öka med 2 miljoner kronor 2010.

Mot denna bakgrund föreslår regeringen att riksdagen under anslag 1:6 Centrala studiestödsnämnden m.m. anvisar ett ramanslag om 318 155 000 kr, för budgetåret 2010. Anslagsbeloppet inkluderar en höjning med 13 248 000 kr (4,2 %) för pris- och löneomräkning.

Regeringen föreslår också att riksdagen godkänner att under 2010 får lån tas upp i Riksgäldskontoret för studielån intill ett belopp om 164 600 000 000 kr.

Motionen

Vänsterpartiet begär i motion 2009/10:Ub383 yrkande 2 att riksdagen godkänner att under 2010 får lån tas upp i Riksgäldskontoret för studielån intill ett belopp om 165 700 000 000 kr.

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till medelsanvisning och förslag om att under 2010 får lån tas upp i Riksgäldskontoret för studielån intill ett belopp om 164 600 000 000 kr. Utskottet avstyrker därmed motion 2009/10:Ub383 yrkande 2.

1:7 Överklagandenämnden för studiestöd

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar det av regeringen begärda anslagsbeloppet, 12 992 000 kr, för budgetåret 2010 under anslag 1:7 Överklagandenämnden för studiestöd.

Propositionen

Anslaget används för Överklagandenämnden för studiestöds förvaltningskostnader.

Regeringen har bedömt att verksamheten även i fortsättningen ska bedrivas i samma omfattning.

Mot denna bakgrund föreslår regeringen att riksdagen under anslag 1:7 Överklagandenämnden för studiestöd anvisar ett ramanslag om 12 992 000 kr för budgetåret 2010. Anslagsbeloppet inkluderar en höjning med 456 000 kr (3,5 %) för pris- och löneomräkning.

Utskottets ställningstagande

Regeringens förslag till medelsanvisning har inte föranlett några motionsyrkanden. Utskottet tillstyrker förslaget.

Anslag under utgiftsområde 15 Studiestöd

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar regeringens förslag om medelsanvisning till anslag under utgiftsområde 15 Studiestöd.

Jämför särskilda yttrandena 1 (s), 2 (v) och 3 (mp).

Regeringens och motionärernas förslag

En sammanställning av regeringens och motionärernas budgetförslag för utgiftsområde 15 Studiestöd finns i *bilaga 2* i detta betänkande. Utskottet har i avsnitten om anslagen under utgiftsområde 15 redogjort för innehållet i förslagen.

Utskottets ställningstagande

I de föregående avsnitten har utskottet redovisat sin bedömning av regeringens och motionärernas förslag inom olika delar av utgiftsområdet och där tagit ställning till samtliga berörda yrkanden. Utskottet har tillstyrkt regeringens förslag.

Utskottet föreslår att riksdagen för budgetåret 2010 anvisar anslagen under utgiftsområde 15 Studiestöd enligt regeringens förslag till medelsanvisning.

Särskilda yttranden

1. Anslag under utgiftsområde 15 Studiestöd m.m., punkt 2 (s)

Marie Granlund (s), Agneta Lundberg (s), Louise Malmström (s), Thomas Strand (s) och Caroline Helmersson-Olsson (s) anför:

I Socialdemokraternas budgetmotion ”Jobben först” beskriver vi vårt alternativ till regeringens budgetproposition. Våra förslag har tagits fram för att tackla de utmaningar Sverige står inför: välfärdens bristande kvalitet, de växande klyftorna, underskotten i de offentliga finanserna, klimatkrisen och, i synnerhet, den stigande arbetslösheten. Vi socialdemokrater lägger fram förslag som ska ta Sverige ur den ekonomiska krisen men också rusta Sverige så att landet blir långsiktigt starkare. Det tjugoförsta århundradets utmaningar måste mötas med investeringar i framtidens jobb. Våra förslag står i skarp kontrast till den borgerliga regeringens förslag vars syfte är att göra Sverige till ett europeiskt genomsnittsland, med samma höga arbetslöshet, samma brister i välfärden, samma underskott i de offentliga finanserna och samma ekonomiska klyftor.

Majoriteten i riksdagen bestående av Moderaterna, Centerpartiet, Folkpartiet och Kristdemokraterna har dock den 18 november 2009 fastställt andra ekonomiska ramar för de olika utgiftsområdena i den statliga budgeten och gjort en annan beräkning av statens inkomster avseende 2010 än vad som skulle bli fallet med våra förslag. Det innebär att riksdagen för detta år kommer att låsa såväl utgiftstak som ramar för de 27 utgiftsområdena och fatta beslut om de skatte- och avgiftsförändringar som ska träda i kraft nästa år. För budgetåret 2010 gäller därmed att de samlade utgifterna för utgiftsområde 15 inte får överstiga 24 106 052 000 kr under riksdagens fortsatta behandling. Socialdemokraternas förslag på utgiftsområdet överstiger denna nivå och kan således inte formellt tas upp till behandling utan förändringar.

Eftersom riksdagsmajoriteten i första steget av budgetprocessen kommer att ge budgetpolitiken en helt annan inriktning än den vi önskat, avstår vi från att reservera oss. Vårt budgetalternativ bör ses som ett sammanhållet paket där någon eller några delar inte kan brytas ut och behandlas isolerat. Vi vidhåller vår uppfattning och anser att anslagen inom utgiftsområde 15 borde ha utökats med 1 850 000 000 kr på det sätt som framgår av Socialdemokraternas motion 2009/10:Ub560.

I motionen anför vi bl.a. följande. Vi socialdemokrater menar att antalet platser inom vuxenutbildningen på grundskolenivå, gymnasienivå och eftergymnasial nivå behöver öka mer än vad regeringen föreslår. Såväl den kvalificerade yrkesutbildningen inom yrkeshögskolan som högskolan behöver byggas ut. Detta ger konsekvenser för vårt förslag till utökade anslag jämfört med regeringens proposition. Vi menar att mer behöver göras för

grupper av studenter som har en särskilt utsatt ekonomisk situation. Stödet till studenter med barn bör höjas motsvarande 50 %. Vi anser därför att 180 miljoner kronor borde ha avsatts för detta under 2010. Vi anser att ett tillfälligt kompetensstöd för dem som vill studera vid komvux eller folkhögskolor på deltid, parallellt med sitt arbete, ska införas. Vi anser därför att 130 miljoner kronor borde ha avsatts för detta under 2010. Arbetslösa som har kort eller ofullständig utbildning och har behov av att komplettera sin utbildning inom komvux ska efter prövning av Arbetsförmedlingen kunna få utbildningsbidrag. Vi anser därför att 325 miljoner kronor borde ha avsatts för detta under 2010. Vi socialdemokrater har i vår budgetmotion föreslagit ett tillfälligt program med 10 000 platser för unga arbetslösa som vill komplettera sin utbildning så att de erhåller grundläggande behörighet. Detta kallar vi Ungdomslyftet. Vi anser därför att 150 miljoner kronor borde ha avsatts för detta under 2010.

2. Anslag under utgiftsområde 15 Studiestöd m.m., punkt 2 (v)

Amineh Kakabaveh (v) anför:

En majoritet av riksdagens ledamöter, representerande Moderata samlingspartiet, Centerpartiet, Folkpartiet liberalerna och Kristdemokraterna, beslutade den 18 november 2009 om ramar för statsbudgetens utgiftsområden samt en beräkning av statens inkomster. Ett tak för statens utgifter inklusive pensionssystemet vid sidan av statsbudgeten fastställdes för 2010, 2011 och 2012. I motion 2009/10:Fi261 presenteras Vänsterpartiets budgetförslag och riktlinjer för den ekonomiska politiken.

På grund av regeringens passiva finanspolitik har Sverige drabbats hårdare av den ekonomiska krisen än vad de flesta jämförbara länder gjort. Den svenska arbetslösheten är nu för första gången högre än EU-snittet och beräknas nästa år uppgå till över 11 %. Regeringens politik har medfört att antalet personer som är anslutna till a-kassan nu är ca 500 000 färre jämfört med när regeringen tog makten 2006, och försämringarna innebär att arbetslöshetsförsäkringen inte längre garanterar en skälig inkomstrygghet vid arbetslöshet. Detta innebär naturligtvis hårda påfrestningar på den privata ekonomin för dem som blir arbetslösa, men urholkningen av arbetslöshetsförsäkringen leder också till att den samlade efterfrågan i ekonomin sjunker, vilket förvärrar lågkonjunkturen.

Vänsterpartiets budgetmotion är framför allt inriktad på att på att skapa fler jobb och värna välfärden. För 2011 anslår vi 20 miljarder kronor mer än regeringen till kommunsektorn, vilket motsvarar 40 000 sysselsatta. Vi lägger också ett förslag om ett investeringsstöd på 8 miljarder till kommunsektorn under 2010. Stödet ska gå till investeringar som hotas i lågkonjunkturen, investeringar som vi behöver tidigarelägga för att stimulera ekonomin och skapa arbetstillfällen. Det handlar om satsningar på upprustningar av t.ex. skolor och sjukhus, på infrastrukturen för el, vatten, fjärrvärme, vägar och bostäder. Förslaget beräknas skapa 12 000 arbetstillfällen.

Sverige står inför en stor generationsväxling på arbetsmarknaden. I flera branscher, inte minst i den offentliga sektorn, riskerar vi att stå inför en brist på kvalificerad arbetskraft inom bara några år. Samtidigt som arbetslösheten bland unga är hög finns det eftersatta behov av fortbildning i stora yrkesgrupper, exempelvis inom äldreomsorgen. Vänsterpartiet anslår därför medel till riktade utbildnings- och kompetenshøjningsåtgärder som bidrar till att slussa in yngre i arbetslivet där pensionsavgångarna kommer att bli många framöver.

Samtidigt med den ekonomiska krisen står världen inför ett ännu allvarligare hot i form av klimatförändringarna. Ibland framförs ståndpunkten att vi måste vänta med klimatomställningen tills den ekonomiska krisen klingat av. Vi tror att det är precis tvärtom. Dels är klimathotet så akut och allvarligt att omställningen inte kan vänta, dels kan stora investeringar i klimatomställningen utgöra draglok i en ekonomisk återhämtning. Vänsterpartiet anslår därför medel för en Green New Deal. Förslaget innehåller investeringar i en svensk sol- och vindkraftsindustri, en utbyggd järnvägstrafik, klimatsmarta hyreshus, ny miljöteknik, landsbygdsutveckling och en grön svensk fordonsindustri.

Vår bedömning är att förslagen i Vänsterpartiets budgetmotion sammantaget ökar antalet sysselsatta med 40 000 personer under 2010. För 2011 och 2012 tyder våra beräkningar på en ökning av antalet sysselsatta med ca 60 000 personer.

Kunskap är en demokratisk rättighet, och högskoleutbildning måste därför vara tillgänglig för alla. För Vänsterpartiet är det en viktig målsättning att bredda rekryteringen till högskolan. En av de viktigaste åtgärderna för att minska den sociala snedrekryteringen är att skapa ett studiestödssystem som ger social och ekonomisk trygghet. Vi vill därför höja studiemedlet med ca 1 200 kr per kalendermånad. Anslaget 1:2 Studiemedel m.m. tillförs därför 1 763 000 000 kr 2010. I motionen om utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning lämnar vi förslag till fler utbildningsplatser inom kommunal vuxenutbildning, yrkeshögskola och högskoleutbildning. Förslaget innebär fler studiemedelstagare generellt och även en ökning av antalet studerande med det högre bidraget. Vi tillför därför anslag 1:2 Studiemedel m.m. ytterligare 817 000 000 kr, inklusive pensionsavgifter, 2010. Totalt tillförs anslaget 2 580 000 000 kr mer än vad regeringen förslagit i budgetpropositionen.

Vidare föreslås att lån får tas upp i Riksgäldskontoret för studielån intill ett belopp om 165 700 000 000 kr. Anslag 1:3 Studiemedelsräntor bör tillföras 35 miljoner kronor med anledning av förslaget om höjda studiemedel. Sammantaget bör sålunda utgiftsområdet tillföras 2 615 000 000 kr mer än vad regeringen föreslagit.

3. Anslag under utgiftsområde 15 Studiestöd m.m., punkt 2 (mp)

Mats Pertoft (mp) anför:

Miljöpartiet har presenterat sitt alternativ till ekonomisk politik och budgetpolitik i budgetmotionen 2009/10:Fi262 och tillhörande kommittémotioner.

I vår budgetmotion konstaterar vi att världen och Sverige befinner sig i en djup konjunktursvacka och en global klimat- och miljökris. Miljöpartiet menar att regeringen misslyckats med att dämpa konjunkturedgången. Den irrationella ekonomiska politik som regeringen fört det senaste året har skadat svensk ekonomi och gjort att fallet i sysselsättningen blivit onödigt stort. Regeringens politik, som inneburit att de kraftfullt argumenterat mot en mer expansiv finanspolitik samtidigt som de beskyllt oppositionen för ansvarslöshet, har sänt ut tydliga signaler i det svenska samhället. Finansministerns och statsministerns uppmaningar om att spara sig ur krisen har uppfattats av såväl hushåll och myndigheter som kommunsektorn och medfört att fallet i produktion och sysselsättning blivit onödigt stort.

Nu väntar en lång och besvärlig väg tillbaka. Arbetslösheten måste bekämpas och underskotten i de offentliga finanserna på sikt minskas. Samtidigt står Sverige liksom resten av världen inför enorma klimat- och miljöutmaningar. Vägen tillbaka till en positiv ekonomisk utveckling måste följa en annorlunda bana med lägre utsläpp och mindre utarmning av våra gemensamma resurser. Miljöpartiet menar att regeringen agerar oansvarigt när den inte utnyttjar finanspolitiken till att aktivt ställa om det svenska samhället i hållbar riktning.

För att möta de stora utmaningar som Sverige och hela världen står inför föreslår Miljöpartiet till skillnad från regeringen omfattande investeringar i jobb, utbildning, välfärd, klimat och miljö. Samtidigt avvisar vi med kraft ofinansierade skattesänkningar som långsiktigt undergräver de offentliga finanserna. Miljöpartiets politik innebär ett stort mått av ansvar för den ekonomiska politiken och de offentliga finanserna. Ordning och reda i den offentliga ekonomin är en förutsättning för en aktiv krispolitik i en konjunkturedgång som den vi just nu befinner oss i.

Vi väljer, till skillnad från regeringen, att satsa på det som kan växa och utvecklas. Investeringar i klimatsmart infrastruktur minskar klimatutsläppen samtidigt som framkomligheten och bekvämligheten ökar. Breda energieffektiviseringsprogram gör att energianvändningen minskar samtidigt som energikostnaderna för den offentliga sektorn, företagen och hushållen sjunker. Satsningar på forskning och utveckling av ny teknik skapar både nya jobb och nya affärsmöjligheter.

I Miljöpartiets budget föreslår vi en politik för mänskligare trygghetssystem som gör att färre människor utförsäkras. Den ekonomiska krisen visar med tydlighet effekterna av regeringens förändringar av socialförsäkringssystemen. Allt fler människor hamnar nu utanför trygghetssystemen samtidigt som kostnaderna för socialbidrag skjuter i höjden.

Konjunkturfallet gör att många företag och jobb slås ut. En politik för entreprenörskap och nya företag har sällan varit mer nödvändig än i dag. Vi föreslår bl.a. kraftigt sänkta arbetsgivaravgifter för de små företagen och större möjligheter för människor att starta företag och utveckla nya idéer.

För Miljöpartiet är det viktigt att den ekonomiska krisen inte ska drabba barn och unga. Vi menar att kvaliteten i välfärden måste förbättras. Kommunerna måste ges rimliga planeringsförutsättningar och konjunkturstödet till kommunerna förlängas. Miljöpartiets budgetförslag innebär att 23 miljarder kronor mer tillförs kommunsektorn under budgetperioden. Bland annat föreslår vi satsningar på kvalitet i skola och utbildning, bättre folkhälsa, kultur och sjukvård. Arbete med jämställdhet, mångfald, antidiskriminering och lika rättigheter är prioriterat för Miljöpartiet. Vi föreslår satsningar inom alla dessa områden som sammantaget leder till ett mer rättvist samhälle där alla människor har frihet att utvecklas och växa.

Den ekonomiska nedgången är global och drabbar många fattiga länder hårt. Miljöpartiets budgetförslag innebär större satsningar på bistånd och fattigdomsbekämpning, en mer öppen migrationspolitik och större satsningar på klimatåtgärder internationellt jämfört med regeringens förslag.

Riksdagens majoritet bestående av Moderata samlingspartiet, Centerpartiet, Folkpartiet liberalerna och Kristdemokraterna har ställt sig bakom regeringens budgetproposition och de utgiftsramar och beräkningar av inkomster som föreslås där. Genom det beslutet har man också avslagit Miljöpartiets förslag till utgiftsramar och beräkningar av inkomster och därmed förutsättningarna för vårt budgetförslag. Av den här anledningen tar vi inte del i beslutet om anslag inom utgiftsområde 15 Studiestöd. I stället redovisas här den fördelning av anslag inom utgiftsområdet som förordas i vår anslagsmotion 2009/10:Ub513.

Vi i Miljöpartiet menar allvar när vi talar om vikten av det livslånga lärandet. Vi anser att Sverige behöver välutbildade människor och att utbildning berikar människors liv. I en föränderlig och internationaliserad värld måste människor vara beredda att byta yrkesbana och att omskola eller vidareutbilda sig. Särskilt angeläget är detta i en tid när många människor saknar arbete och behöver uppmuntras att öka sin kompetens och skapa sig bättre förutsättningar inför att situationen på arbetsmarknaden vänder. Ska det vara möjligt krävs det att människor klarar sig ekonomiskt under den tid de studerar. Det kan många inte som det ser ut i dag. Studiemedelnivåerna är alldeles för låga, och Miljöpartiet har konsekvent drivit en höjning av studiemedlet.

I dag ligger studiemedlet på drygt 7 800 kr för fyra veckor, vid heltidsstudier. Av denna summa är ca 2 700 kronor bidrag. Att få ekonomin att gå ihop med så knappa resurser till sitt förfogande är för många en utmaning. De flesta studenter klarar sig inte på detta belopp utan tvingas att arbeta vid sidan av sina heltidsstudier. Arbete i stor omfattning vid sidan av studierna riskerar att påverka de studerandes resultat negativt. Många

tvingas också låna pengar av familj och vänner. Sveriges förenade studentkårer har räknat ut att dagens studenter går back med 900 kr i månaden. Det är inte rimligt.

Miljöpartiet vill höja bidragsdelen i studiemedlet med ytterligare 900 kr i månaden. Regeringen föreslår i budgetpropositionen en höjning med 40 kr i månaden. Det är försvinnande lite. Visserligen föreslår regeringen också en höjning av lånedelen i studiemedlet om 390 kr. Men sammanslaget är det bara hälften av det tillskott studenterna bedöms behöva. Genom att lägga så gott som hela ökningen på lånedelen ökar man skuldsättningen för studenterna markant. Det är mycket olyckligt och påverkar studenternas ekonomiska förutsättningar under lång tid. Miljöpartiets förslag innebär alltså en ökning av studiebidraget med 860 kr i månaden jämfört med regeringens förslag. Höjningen ska börja gälla fr.o.m. den 1 januari 2010. Utöver studiemedelshöjningen som innebär att anslaget 1:2 Studiemedel m.m. ökar med 3 004 miljoner kronor tillförs anslaget ytterligare medel på grund av de rödgröna förslagen om ett ungdomslyft (150 miljoner kronor) och praktikplatser (65 miljoner kronor). Sammantaget bör sålunda utgiftsområdet tillföras 3 219 000 000 kr mer än vad regeringen föreslagit.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2009/10:1 Budgetpropositionen för 2010 utgiftsområde 15:

1. Riksdagen antar förslaget till lag om ändring i studiestödslagen (1999:1395) (avsnitt 2.1, 3.9.2 och 3.9.3).
2. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2010 för ramanslaget 1:5 Bidrag till vissa studiesociala ändamål beställa produktion av studielitteratur som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 7 000 000 kronor under 2011 (avsnitt 3.9.5).
3. Riksdagen godkänner vad regeringen föreslår om att under 2010 får lån tas upp i Riksgäldskontoret för studielån intill ett belopp om 164 600 000 000 kronor (avsnitt 3.9.6).
4. Riksdagen anvisar för budgetåret 2010 anslagen under utgiftsområde 15 Studiestöd i enlighet med uppställningen i propositionen.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2009

2009/10:Sf392 av Veronica Palm m.fl. (s):

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om studerande med barn.

2009/10:Ub349 av Lage Rahm m.fl. (mp):

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att bidragsdelen i studiemedlet bör höjas.

2009/10:Ub383 av Lars Ohly m.fl. (v):

1. Riksdagen beslutar om ändring av 3 kap. 11–13 §§ studiestödslagen (1999:1395) i enlighet med vad som anförs i motionen.
2. Riksdagen beslutar att godkänna att under 2010 tas lån upp i Riksgäldskontoret för studielån intill ett belopp om 165 700 000 kr.
3. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 15 Studiestöd enligt uppställning:

Tabellen återfinns på sidan 1 i motionen.

2009/10:Ub513 av Mats Pertoft m.fl. (mp):

1. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 15 Studiestöd:

Tabellen återfinns på sidan 2 i motionen.

2009/10:Ub551 av Marie Granlund m.fl. (s):

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om korttidsstudiestöd.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om utbildningsbidrag.

2009/10:Ub552 av Marie Granlund m.fl. (s):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om höjt tilläggsbidrag för studenter med barn.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om korttidsstudiestöd.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om utbildningsbidrag.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ungdomslyftersättning för studerande vid Ungdomslyftet.

2009/10:Ub559 av Marie Granlund m.fl. (s):

16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om korttidsstudiestöd.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om utbildningsbidrag.

2009/10:Ub560 av Marie Granlund m.fl. (s):

1. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 15 Studiestöd enligt uppställning:

Tabellen återfinns på sidan 1 i motionen.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om höjt tilläggsbidrag för studenter med barn.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om korttidsstudiestöd.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om utbildningsbidrag.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ungdomslyftersättning för studerande vid Ungdomslyftet.

BILAGA 2

Regeringens och oppositionens förslag

Anslagsförslag för 2010 under utgiftsområde 15
Studiestöd*Belopp i 1 000-tal kronor*

Anslag (om inget annat anges avses ramanslag)	Regeringens förslag	Avvikelser i förhållande till regeringens förslag		
		(s)	(v)	(mp)
1:1 Studiehjälp m.m.	3 997 202			
1:2 Studiemedel m.m.	13 872 561	+1 837 400	+2 580 000	+3 219 000
1:3 Studiemedelsröntor m.m.	5 814 992	+12 600	+35 000	
1:4 Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldra- utbildning i teckenspråk	61 150			
1:5 Bidrag till vissa studie- sociala ändamål	29 000			
1:6 Centrala studiestöds- nämnden m.m.	318 155			
1:7 Överklagandenämnden för studiestöd	12 992			
Summa för utgiftsområdet	24 106 052	+1 850 000	+2 615 000	+3 219 000

BILAGA 3

Utskottets anslagsförslag

Förslag till beslut om anslag för 2010 under
utgiftsområde 15 Studiestöd

Företrädarna för s, v och mp har avstått från att ta ställning i beslutet om anslag (se särskilda yttranden 1–3).

Belopp i 1 000-tal kronor

Anslag (om inget annat anges avses ramanslag)	Utskottets förslag
1:1 Studiehjälp m.m.	3 997 202
1:2 Studiemedel m.m.	13 872 561
1:3 Studiemedelsräntor m.m.	5 814 992
1:4 Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk	61 150
1:5 Bidrag till vissa studiesociala ändamål	29 000
1:6 Centrala studiestödsnämnden m.m.	318 155
1:7 Överklagandenämnden för studiestöd	12 992
Summa för utgiftsområdet	24 106 052

BILAGA 4

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om ändring i studiestödslagen
(1999:1395)

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 11–13, 17 och 18 §§ studiestödslagen (1999:1395) ska ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse***3 kap.**11 §¹

Studiemedel får lämnas med ett belopp som för varje vecka då den studerande har rätt till studiemedel utgör

a) 4,57 procent av prisbasbeloppet vid studier på heltid,

b) 3,42 procent av prisbasbeloppet vid studier på minst 75 procent men mindre än 100 procent av heltid, och

c) 2,28 procent av prisbasbeloppet vid studier på minst 50 procent men mindre än 75 procent av heltid.

Första stycket gäller bara om något annat inte följer av 14–18 eller 20 §§.

1. 4,8 procent av prisbasbeloppet vid studier på heltid,

2. 3,6 procent av prisbasbeloppet vid studier på minst 75 procent men mindre än 100 procent av heltid, och

3. 2,4 procent av prisbasbeloppet vid studier på minst 50 procent men mindre än 75 procent av heltid.

Första stycket gäller bara om något annat inte följer av 14, 15, 16, 17, 18 eller 20 §.

12 §²

Om inte något annat följer av 13 § får studiebidrag lämnas med ett belopp som för varje vecka som den studerande har rätt till studiemedel utgör

¹ Senaste lydelse 2006:955.

² Senaste lydelse 2006:955.

- a) 1,57 procent av prisbasbeloppet vid studier på heltid,
- b) 1,17 procent av prisbasbeloppet vid studier på minst 75 procent men mindre än 100 procent av heltid, och
- c) 0,78 procent av prisbasbeloppet vid studier på minst 50 procent men mindre än 75 procent av heltid.

- 1. 1,59 procent av prisbasbeloppet vid studier på heltid,
- 2. 1,19 procent av prisbasbeloppet vid studier på minst 75 procent men mindre än 100 procent av heltid, och
- 3. 0,79 procent av prisbasbeloppet vid studier på minst 50 procent men mindre än 75 procent av heltid.

13 §³

Till studerande i sådan utbildning som avses i 2 § andra stycket får studiebidrag lämnas med ett högre belopp per vecka, nämligen med

- a) 3,66 procent av prisbasbeloppet vid studier på heltid,
- b) 2,74 procent av prisbasbeloppet vid studier på minst 75 procent men mindre än 100 procent av heltid, och
- c) 1,83 procent av prisbasbeloppet vid studier på minst 50 procent men mindre än 75 procent av heltid.

- 1. 3,70 procent av prisbasbeloppet vid studier på heltid,
- 2. 2,77 procent av prisbasbeloppet vid studier på minst 75 procent men mindre än 100 procent av heltid, och
- 3. 1,85 procent av prisbasbeloppet vid studier på minst 50 procent men mindre än 75 procent av heltid.

Det högre bidragsbeloppet får lämnas från och med det kalenderår då den studerande fyller 25 år. En studerande som tidigare har fått det högre bidragsbeloppet för en viss utbildning och som fortsätter denna utbildning har förtur till det högre beloppet. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om de förutsättningar som i övrigt *skall* gälla för att en studerande *skall* ha rätt till det högre bidragsbeloppet. Regeringen får föreskriva att det högre bidragsbeloppet får lämnas även för studier i sådan utbildning som avses i 2 § första stycket, om det finns särskilda skäl.

Det högre bidragsbeloppet får lämnas från och med det kalenderår då den studerande fyller 25 år. En studerande som tidigare har fått det högre bidragsbeloppet för en viss utbildning och som fortsätter denna utbildning har förtur till det högre beloppet. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om de förutsättningar som i övrigt *ska* gälla för att en studerande *ska* ha rätt till det högre bidragsbeloppet. Regeringen får föreskriva att det högre bidragsbeloppet får lämnas även för studier i sådan utbildning som avses i 2 § första stycket, om det finns särskilda skäl.

17 §⁴

Vid studier om 20 veckor under ett kalenderhalvår *skall* fribeloppet svara mot

- a) 125 procent av prisbasbeloppet vid studier på heltid,
- b) 156,25 procent av prisbasbeloppet vid studier på minst 75 procent men mindre än 100 procent av hel-

Vid studier om 20 veckor under ett kalenderhalvår *ska* fribeloppet svara mot

- 1. 160 procent av prisbasbeloppet vid studier på heltid,
- 2. 200 procent av prisbasbeloppet vid studier på minst 75 procent men mindre än 100 procent av heltid, och

³ Senaste lydelse 2006:955.

⁴ Senaste lydelse 2000:1374.

tid, och

c) 187,5 procent av prisbasbeloppet vid studier på minst 50 procent men mindre än 75 procent av heltid.

I andra fall än som avses i första stycket, *skall* fribeloppets andel av prisbasbeloppet ökas eller minskas för varje vecka som studietiden är kortare eller längre än 20 veckor med

a) 6,25 procentenheter vid studier på heltid,

b) 4,69 procentenheter vid studier på minst 75 procent men mindre än 100 procent av heltid, och

c) 3,12 procentenheter vid studier på minst 50 procent men mindre än 75 procent av heltid.

3. 240 procent av prisbasbeloppet vid studier på minst 50 procent men mindre än 75 procent av heltid.

I andra fall än som avses i första stycket, *ska* fribeloppets andel av prisbasbeloppet ökas eller minskas för varje vecka som studietiden är kortare eller längre än 20 veckor med

1. 8 procentenheter vid studier på heltid,

2. 6 procentenheter vid studier på minst 75 procent men mindre än 100 procent av heltid, och

3. 4 procentenheter vid studier på minst 50 procent men mindre än 75 procent av heltid.

18 §

Om den studerandes inkomst är högre än fribeloppet beräknat enligt 17 §, *skall* det belopp som får lämnas enligt 11 § första stycket minskas med 50 procent av den överskjutande inkomsten.

Om den studerandes inkomst är högre än fribeloppet beräknat enligt 17 §, *ska* det belopp som får lämnas enligt 11 § första stycket minskas med 61 procent av den överskjutande inkomsten.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2010 i fråga om 3 kap. 11–13 §§ och i övrigt den 1 januari 2011.

2. Bestämmelserna i 3 kap. 11–13 §§ i dess nya lydelse tillämpas i fråga om studiemedel som lämnas för tid från och med januari 2010.

3. Bestämmelsen i 3 kap. 17 och 18 §§ i dess nya lydelse tillämpas i fråga om studiemedel som lämnas för tid från och med januari 2011.